

برکات اجتماعی ظهور حضرت مهدی علیه السلام در روایات فریقین

محمد باغچیقی *

مقدمه

می‌توان اعتقاد به منجی را از جمله نقاط مشترک میان پیروان ادیان و مذاهب مختلف قلمداد کرد؛ بدین‌سان که در همه ادیان و مذاهب اسلامی، خبر از ظهور شخصی در آخرالزمان مطرح شده است. آنچه در این میان خودنمایی می‌کند این است که طبق روایات فراوانی که علاوه بر شیعیان، محدثین اهل سنت نیز آن‌ها را نقل کرده‌اند، ظهور منجی موجب نزول برکات فراوانی از جمله برکات اجتماعی بر بشریت خواهد شد. از آنجاکه تبیین و تذکر برکات اجتماعی عصر ظهور، ثمرات فراوانی نظیر تقویت فرهنگ انتظار به همراه دارد، بسیاری از محققین و پژوهشگران مسلمان به‌ویژه شیعی، مقالاتی را در این باره نگاشته‌اند؛ برای نمونه می‌شود به مقاله‌ای کوتاه با عنوان «برکات و نعم فراوان در عصر ظهور» اشاره کرد که پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه آن را منتشر کرده است. نکته حائز اهمیت درباره مقاله مذکور و مقالات دیگری که در این باره نوشته شده‌اند، این است که معمولاً نویسندگان محترم این مقالات، برای اثبات مباحث خود، صرفاً به روایات مصادر شیعی استناد کرده و از روایات کتب روایی اهل سنت بی‌بهره بوده‌اند؛ حال آنکه نگارنده در مقاله پیش رو، افزون بر منابع روایی شیعیان، به کتب روایی اهل سنت نیز رجوع کرده است؛ لذا برکات اجتماعی عصر ظهور را با عنایت به روایات محدثین شیعه و سنی نقل می‌کند که بدون شک این مهم، موجب تقویت مبلغین محترم مناطق تلفیقی خواهد شد. ایشان می‌توانند حتی در محافلی که برادران اهل سنت نیز حضور دارند، از ثمرات اجتماعی عصر ظهور حضرت مهدی علیه السلام، سخن به میان آورند؛ چراکه محدثان سنی مذهب نیز

* پژوهشگر گروه علمی امت و تمدن، پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام.

به بیان این ثمرات و برکات، عنایت داشته‌اند. نگارنده با استناد به روایات فریقین در ادامه این نوشتار پنج نمونه از برکات اجتماعی عصر ظهور را بیان کرده است.

برکات اجتماعی ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه

پاره‌ای از برکات اجتماعی عصر ظهور در کتب روایی شیعیان و اهل سنت ذکر شده‌اند. اینجا به پنج برکت اجتماعی حکومت جهانی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه اشاره می‌شود.

۱. نابودی ظلم و فراگیری عدالت

به جرئت می‌توان یکی از مشکلات اساسی جوامع بشری در عصر حاضر را «ظلم و تبعیض» تلقی کرد. ظلم و تبعیضی که بشریت را آزرده‌خاطر کرده است.^۱ با نگاهی به روایات اسلامی برمی‌آید که ظلم و تبعیض، در سال‌های منتهی به ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه به اوج خود می‌رسد. ابوسعید خدری به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین روایت می‌کند: «در آخرالزمان از ناحیه فرمانروایان، بلایی بی‌سابقه و بزرگ بر امت من نازل می‌شود که شدیدتر از آن را کسی ندیده و نشنیده است؛ به‌گونه‌ای که زمین برای زندگی مؤمنین تنگ (ناامن) می‌شود و ظلم و ستم همه جا را فرامی‌گیرد. در آن دوران، انسان باایمان جایی را نمی‌یابد که برای در امان ماندن از ظلم، بدان جا پناه ببرد».^۲

حاکم نیشابوری (۳۲۱-۴۰۵ ق) حدیث‌شناس مطرح اهل سنت، این روایت را صحیح دانسته است.^۳

نکته قابل توجه این است که طبق روایات فریقین، با ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه ظلم‌ها به

---

۱. مقام معظم رهبری رحمته الله علیه، در این باره چنین تصریح فرموده‌اند: «امروز بشریت از سلطه قدرت‌های طاغوتی، از ظلم، تبعیض، فساد و تسلط هوس‌های گروه‌های خاص بر زندگی مردم رنج می‌برد». (پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و

نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، مدظله‌العالی، بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۲ مهر ۱۳۸۲)
۲. «يُنزَلُ بِأُمَّتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ بَلَاءٌ شَدِيدٌ مِنْ سُلْطَانِهِمْ لَمْ يَسْمَعْ بَلَاءٌ أَشَدُّ مِنْهُ؛ حَتَّى تَضِيقَ عَنْهُمْ الْأَرْضُ الرَّحْبَةَ وَ حَتَّى يَمَلَأَ الْأَرْضُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا، لَا يَجِدُ الْمُؤْمِنُ مَلْجَأً يَلْتَجِي إِلَيْهِ مِنَ الظُّلْمِ». (مقدسی شافعی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، ص ۱۱۳)

۳. حاکم نیشابوری (۳۲۱-۴۰۵ ق) درباره این روایت چنین تصریح کرده است: «هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ وَ لَمْ يَخْرُجْ جَاهًا»؛ این حدیث، صحیح است؛ هر چند در صحیح بخاری و صحیح مسلم ذکر نشده است. (حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۱۲)

پایان رسیده و جای خود را به عدالت خواهند داد؛ به دیگر سخن، جهان سرشار از عدل و داد خواهد شد. به دور روایت از محدثین شیعه و اهل سنت در این باره اشاره می‌شود.

شیخ صدوق (۳۰۵ - ۳۸۱ ق) در کتاب کمال‌الدین و تمام النعمه چنین آورده است: «پیامبر اکرم فرمود: مهدی از فرزندان من است. اسم او همچون اسم من و کنیه او نیز همانند کنیه من است. او از نظر خلق و خلق شبیه‌ترین مردم به من است. برای او غیبت و حیرتی است که امت‌ها در آن گمراه شوند؛ سپس مانند شهاب ثاقب خواهد آمد و زمین را پر از عدل و داد نماید؛ همان‌گونه که پر از ظلم و جور شده باشد».^۱

ابن حبان (۲۷۰ - ۳۵۴ ق) در صحیح چنین روایت کرده است: «پیامبر فرمود: از امت من شخصی ظهور می‌کند که هم‌نام من است و اخلاقش همانند من است و جهان را پر از عدل و داد می‌کند؛ همچنان که پر از ظلم و جور شده است».^۲

افزون بر شیخ صدوق (۳۰۵ - ۳۸۱ ق) و ابن حبان (۲۷۰ - ۳۵۴ ق)، علمای دیگری نظیر شیخ مفید (۳۳۶ - ۴۱۳ ق)،^۳ ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۰۷ - ۱۰۹۰ ق)،^۴ علامه مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ ق)،^۵ ابن ابی‌شبهه (۱۵۹ - ۲۳۵ ق)،^۶ ابوداود سجستانی (۲۰۲ - ۲۷۵ ق)^۷ و سلیمان بن احمد طبرانی (۲۶۰ - ۳۶۰ ق)^۸ روایاتی شبیه دو روایت فوق را ذکر کرده‌اند. حاکم

---

۱. «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: الْمَهْدِيُّ مِنْ وَلَدِي. اسْمُهُ اسْمِي وَ كُنْيَتُهُ كُنْيَتِي. أَشْبَهُ النَّاسِ بِي خَلْقًا وَ خُلُقًا. تَكُونُ بِهِ غَيْبَةً وَ حَيْرَةً تَصِلُ فِيهَا الْأُمَمُ؛ ثُمَّ يَقِيلُ كَالشَّهَابِ الثَّاقِبِ يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا».

(شیخ صدوق، کمال‌الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۸۶)

۲. «قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِي بِوَأْطِي اسْمِي وَ خُلُقِي خُلُقِي؛ فَيَمْلَأُهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا».

(ابن حبان، صحیح ابن حبان، ج ۱۵، ص ۲۳۷)

۳. شیخ مفید، الارشاد، ج ۲، ص ۳۴۰.

۴. ملا محسن فیض کاشانی، الوافی، ج ۲، ص ۳۱۲.

۵. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۳۰۹.

۶. ابن ابی‌شبهه، المصنف فی الأحادیث و الآثار، ج ۷، ص ۵۱۲.

۷. ابوداود سجستانی، سنن ابی داود، ج ۴، ص ۱۰۷.

۸. سلیمان بن احمد طبرانی، المعجم الاوسط، ج ۲، ص ۱۵.

نیشابوری (۳۲۱-۴۰۵ ق) نیز شبیه این روایت را نقل کرده و آن را صحیح دانسته است.^۱ بی تردید حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه برای گستراندن چنین عدالتی، اقدامات متعددی انجام خواهد داد. یکی از مهم‌ترین این اقدامات که در روایات فریقین به آن نیز اشاره شده است، تقسیم مساوی اموال بین مردم است؛ بدین‌سان که مردم به‌صورت مساوی از بیت‌المال سهم دریافت خواهند کرد. جلال‌الدین سیوطی (۸۴۹-۹۱۱ ق) روایتی را از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده است که «تقسیم مساوی اموال» را یکی از ویژگی‌های عصر ظهور می‌داند.^۲

۲. ریشه‌کن شدن فقر و گسترش رفاه اجتماعی

روایات فراوانی از شیعه و سنی نقل شده که خداوند متعال در عصر ظهور، برکات آسمانی و زمینی بی‌سابقه‌ای را بر مردم نازل می‌فرماید. ابن‌ابی‌شبهه (۱۵۹-۲۳۵ ق) از عالمان مطرح اهل سنت از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین روایت می‌کند: «زمین در عصر ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه گیاهان خود را عرضه می‌کند و آسمان نیز باران خود را می‌بارد؛ از این رو امتم در عصر ولایت او، به‌طور بی‌سابقه‌ای منتعم خواهند شد».^۳

محمد بن جریر طبری از علمای مطرح شیعه نیز شبیه این روایت را در کتاب دلائل‌الامامه نقل کرده است.^۴ مسلم است در آن هنگام چون نعمات الهی به‌صورت بی‌سابقه‌ای مردم را در بر می‌گیرد و بیت‌المال نیز عادلانه‌ای میان مردم تقسیم می‌شود، مشکل فقر مرتفع خواهد شد؛ پس فقیری وجود نخواهد داشت. روایات متعددی نیز به این مسئله اشاره کرده‌اند؛ برای نمونه جلال‌الدین سیوطی روایتی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله بیان کرده است که بر ریشه‌کنی فقر در عصر

۱. «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُمَلَأَ الْأَرْضُ ظُلْمًا وَ جَوْرًا وَ عُذْوَانًا؛ ثُمَّ يُخْرَجُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي مَنْ يَمْلَأُهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلْتُمْ ظُلْمًا وَ عُذْوَانًا. هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى سَرِّطِ الشَّيْخَيْنِ وَ لَمْ يَخْرُجْ».

(حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۶۰۰)

۲. «لو لم يبق من الدنيا إلا ليلة لطول الله تلك الليلة حتى يملك رجل من أهل بيتي. يواطئ اسمه اسمي و اسم أبيه اسم أبي. يملؤها قسطا و عدلا كما ملئت ظلما و جورا و يقسم المال بالسوية».

(جلال‌الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۷۶ و ۷۷)

۳. «وَ تُخْرَجُ الْأَرْضُ نَبَاتِهَا وَ تُمَطَّرُ السَّمَاءُ مَطَرَهَا وَ تَنْعَمُ أُمَّتِي فِي وِلَايَتِهِ نِعْمَةً لَمْ تَنْعَمْهَا قَطُّ».

(ابن‌ابی‌شبهه، المصنّف فی الأحادیث و الآثار، ج ۷، ص ۵۱۴)

۴. «وَ تُنْعَمُ أُمَّتِي فِيهَا نِعْمَةً لَمْ يَنْتَعَمُوا مِثْلَهَا قَطُّ. يَرْسِلُ اللَّهُ السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا؛ فَلَا تَدْخِرُ الْأَرْضُ شَيْئًا مِنَ النَّبَاتِ وَ الْمَأْكَلِ».

(محمد بن جریر طبری، دلائل‌الامامه، ص ۴۷۷)

ظهور دلالت دارد:

در عصر ظهور منادی ندا کند: هان! ای مردم! هر کس نیاز مالی دارد بیاید و هر چه می خواهد بگیرد. جز یک نیازمند، کسی نمی آید. حضرت مهدی علیه السلام به او می فرماید: نزد خزانه دار برو تا آنچه می خواهی به تو بدهد. نزد خزانه دار می رود و می گوید: من از سوی حضرت مهدی علیه السلام آمده ام تا به من کمک کنی و ثروتی به من بدهی. خزانه دار می گوید: آنچه می خواهی بگیر! او آن قدر زر و سیم برمی دارد که نمی تواند ببرد؛ لذا مقداری از آن را برمی گرداند تا بتواند حمل کند و بقیه را می برد؛ اما وقتی دور می شود پشیمان شده و می گوید: گویا من حریص ترین فرد امت محمدم. همه برای دریافت مال دعوت شده اند؛ اما جز من کسی نیامد. نزد خزانه دار برمی گردد تا زر و سیم را پس بدهد؛ اما خزانه دار نمی پذیرد و می گوید: ما چیزی را که بخشیدیم، پس نمی گیریم.^۱

نظیر این روایت در مصادر شیعی نیز نقل شده است؛ برای نمونه علامه مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ ق) در بحارالانوار شبیه این روایت را بیان می کند.^۲

۳. امنیت جهانی

با نگاه به برخی از روایات، مشخص می شود امنیت در آخرالزمان، روزبه روز کمتر می شود و

۱. «فَبَادَى: مَنْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى؟ فَمَا يَأْتِيهِ أَحَدٌ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ. يَأْتِيهِ فَيَسْأَلُهُ؛ فَيَقُولُ: أَنْتَ السَّادَنَ حَتَّى يَعْطِيكَ؛ فَيَأْتِيهِ فَيَقُولُ: أَنَا رَسُولُ الْمَهْدِيِّ إِلَيْكَ لِتُعْطِيَنِي مَالًا؛ فَيَقُولُ: احْتُ؛ فَيَحْتِي وَ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَحْمِلَهُ؛ فَيَلْقَى حَتَّى يَكُونَ قَدَرًا مَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَحْمِلَهُ؛ فَيَخْرُجُ فَيَنْدُمُ؛ فَيَقُولُ: أَنَا كُنْتُ أَجْشَعُ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفْسًا. كُلُّهُمْ دُعِيَ إِلَى هَذَا الْمَالِ فَتَرَكَهُ غَيْرِي؛ فَيُرْذَهُ عَلَيْهِ؛ فَيَقُولُ: إِنَّا لَا نَقْبَلُ شَيْئًا أُعْطِينَاهُ». (جلال الدین سیوطی، الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۷۰)

۲. «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَشْرِكُمْ بِالْمَهْدِيِّ! يَبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَ زَلْزَلٍ يَمَلَأُ الْأَرْضَ فَنَسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا. يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ. يَقْسِمُ الْمَالَ صِحَاحًا. فَقَالَ رَجُلٌ مَا صِحَاحًا؟ قَالَ: بِالسَّوِيَةِ بَيْنَ النَّاسِ وَ يَمَلَأُ اللَّهُ قُلُوبَ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ غَنَى وَ يَسْعُهُمْ عَدْلُهُ حَتَّى يَأْمُرَ مُنَادِيًا يَبَادِي يَقُولُ: مَنْ لَهُ فِي الْمَالِ حَاجَةٌ فَمَا يَقُومُ مِنَ النَّاسِ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ؛ فَيَقُولُ: أَنَا. فَيَقُولُ: أَنْتَ السَّادَنَ يَعْنِي الْحَازِنَ؛ فَقُلْ لَهُ إِنَّ الْمَهْدِيَّ يَأْمُرُكَ أَنْ تُعْطِيَنِي مَالًا؛ فَيَقُولُ لَهُ: احْتُ حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ فِي حَجْرِهِ وَ أَبْرَزَهُ نَدِمَ فَيَقُولُ: كُنْتُ أَجْشَعُ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ نَفْسًا أَعْجَزَ عَمَّا وَسِعَهُمْ فَيْرْذَهُ وَ لَا يَقْبَلُ مِنْهُ؛ فَيَقَالَ لَهُ إِنَّا لَأَنَا حُدُّ شَيْئًا أُعْطِينَاهُ». (محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۹۲)

مؤمنان در پی آن می‌گردند؛ ولی بدان دست نمی‌یابند.^۱ به‌جرت می‌توان اصلی‌ترین دلیل وجود این ناامنی را سلطه جباران و کفار تلقی کرد. بر همین اساس یکی از مهم‌ترین اتفاقات عصر ظهور، درهم شکستن سلطه زورگویان و منافقین و ایجاد امنیت جهانی است.^۲ روایاتی در مصادر شیعی و سنی در این باره نقل شده است.

برخی روایات تصریح کرده‌اند که در حکومت جهانی حضرت ولی عصر علیه السلام،^۳ امنیتی بر جهان حکم فرما می‌شود که اگر بانوان بخواهند از شهری به شهر دیگر سفر کنند، هیچ چیزی آنان را هراسان نمی‌کند و به‌راحتی و در امنیت کامل، سفر خود را انجام می‌دهند. شیخ صدوق (۳۰۵ - ۳۸۱ ق) در خصال از امیرالمؤمنین علی علیه السلام، روایت کرده است: «اگر قائم ما قیام کند، آسمان برکات خود را فرومی‌ریزد و زمین گیاهانش را می‌رویاند و کینه و دشمنی از دل‌های بندگان رخت برمی‌بندد و درندگان و چرندگان با هم می‌سازند تا آنجا که زنی که دارای زیورآلات است عراق را تا شام می‌پیماید و جز بر سبزه‌ها گام نمی‌نهد و هیچ درنده‌ای او را آشفته و هراسان نمی‌کند».^۴

در عصر ظهور، افزون بر امنیت انسان‌ها که در روایت پیشین بدان اشاره شد، حیوانات نیز زندگی مسالمت‌آمیزی را تجربه خواهند کرد و آن‌ها نیز در امنیت به سر می‌برند. حاکم نیشابوری از ابن عباس چنین روایت می‌کند: «مهدی همان کسی است که زمین را پر از عدل می‌کند و (در عصر او) چهارپایان و حتی درندگان نیز در امنیت خواهند بود».^۵ حاکم نیشابوری این روایت را نیز صحیح‌الاسناد می‌داند.^۶

۱. «قال رسول الله صلى الله عليه وآله: ينزل بأمتي في آخر الزمان بلاء شديد من سلطانهم لم يسمع بلاء أشد منه؛ حتى تضيق عنهم الأرض الرحبة... لا يجد المؤمن ملجأ يلجئ إليه من الظلم» (حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۱۲)

۲. «فعد ذلك ينادي مناد من السماء: يا أيها الناس! إن الله عزوجل قد قطع عنكم مدة الجبارين والمنافقين وأشباعهم ولاكم خير أمة محمد؛ فالحقوا به بمكة؛ فإنه المهدي» (يوسف بن يحيى شافعی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، ص ۱۵۱)

۳. «قد قام قائمنا عليه السلام لأنزلت السماء قطرها ولاخرجت الأرض نباتها ولذهبت الشخناء من قلوب العباد و اضطلحت السباع والبهائم حتى تمشي المرأة بين العراق إلى الشام لاتضع قدمها إلا على التبات وعلى رأسها زيتها لا يهيجها سبع» (شیخ صدوق، خصال، ج ۲، ص ۶۲۶)

۴. «وأما المهدي الذي يملأ الأرض عدلاً كما ملئت جوراً وتأمّن البهائم والسباع» (حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۵۹)

۵. «هذا حديث صحيح الإسناد ولم يخرجاه» (همان)

۴. شکل‌گیری رضایت عمومی

وقتی عدالت و امنیت کامل برقرار شود، فقر نیز ریشه‌کن می‌شود؛ پس رضایت عمومی به دست خواهد آمد. با نگاهی به روایات موجود مشخص می‌شود تحصیل رضایت عمومی یکی دیگر از برکات اجتماعی عصر ظهور قلمداد می‌شود؛ بدین‌سان که افزون بر اهل زمین، اهل آسمان نیز از حکومت مهدوی رضایت کامل خواهند داشت و همگان، آرامش و آسایش بی‌ظنیری را تجربه خواهند کرد. شیخ طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ ق) به نقل از ابوسعید خدری چنین آورده است: «بشارت می‌دهم شما را به مهدی! او در میان امت، آن هنگام که مردم در اختلاف باشند و زلزله‌ها رخ بدهد، ظهور خواهد کرد و زمین را پر از عدل و داد می‌کند. در چنین شرایطی ساکنان زمین و آسمان از او راضی خواهند بود».^۱ احمد بن حنبل (۱۶۴ - ۲۴۱ ق) نیز شبیه این روایت را در کتاب مسندش ذکر کرده است.^۲

۵. از بین رفتن اختلافات و تحقق اتحاد بر محور ولایت حضرت مهدی عجل الله فرجه

یکی از بلاهای امروز جهان اسلام، تفرقه و اختلافات فراوانی است که میان مسلمانان وجود دارد. باید توجه داشت طبق روایات متعددی که در این‌باره وجود دارد، هرچه به عصر ظهور نزدیک‌تر می‌شویم، اختلافات موجود در امت اسلامی نیز بیشتر می‌شود.^۳ با ظهور حضرت مهدی عجل الله فرجه اتحاد بی‌ظنیری در امت اسلامی و جوامع بشری شکل خواهد گرفت. در روایتی از امیرالمؤمنین علیه السلام، این‌گونه می‌خوانیم: «مردمان عرب و عجم و اهل روم و غیر آن‌ها بدون هیچ‌گونه قتالی، تحت ولایت حضرت مهدی عجل الله فرجه در خواهند آمد».^۴

ابن صباغ مالکی (۷۸۴ - ۸۵۵ ق) از علمای مطرح اهل سنت نیز چنین آورده است: «امیرالمؤمنین علیه السلام، می‌فرماید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله پرسیدم: یا رسول الله! آیا مهدی از ماست یا از

۱. «قال رسول الله صلی الله علیه و آله: أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ! يَبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَ زَلْزَالٍ يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلَأَتْ جُورًا وَ ظُلْمًا يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ». (شیخ طوسی، الغیبه، ص ۱۷۸)

۲. «عن أبي سعيد الخدري قال: قال رسول الله: أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ! يَبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَ زَلْزَالٍ؛ فَيَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا؛ كَمَا مَلَأَتْ جُورًا وَ ظُلْمًا يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ وَ يَمَلَأُ اللَّهُ قُلُوبَ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ غَنِيًّا؛ فَلَا يَحْتَاجُ أَحَدٌ إِلَى أَحَدٍ». (احمد ابن حنبل، مسند، ج ۱۸، ص ۶۱)

۳. «يَبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ». (شیخ طوسی، الغیبه، ص ۱۷۸)

۴. «و يدخل العرب و العجم و أهل الحرب و الروم و غیرهم فی طاعته من غیر قتال». (جلال‌الدین سیوطی،

غیر ما؟ حضرت فرمود: از ماست. (با ما) خداوند پایان می‌بخشد؛ همچنان که با ما آغاز کرد و همگان با ما از شرک، رهایی می‌یابند و خداوند با ما، دل‌هایشان را با یکدیگر مأنوس ساخت.^۱ ابن صباغ درباره سند این روایت که از الفت مؤمنین در عصر ظهور سخن به میان آورده است، می‌نویسد: «این حدیث، حدیثی حسن و عالی است که حافظان حدیث در کتب خود آن را روایت کرده‌اند».^۲

جهانگیر خان محبی ملقب به ناظم‌الملک (۱۲۷۵ - ۱۳۵۲ ق) شاعر خوش‌قریحه ایرانی در قرن چهاردهم هجری شمسی نیز ایام ظهور حضرت ولی عصر علیه السلام را این‌گونه توصیف می‌کند:

به یمنش نه فلک گردیده پویا	به نورش تابناک این خاک مُظلم
به جودش بسط روزی بر خلاق	به احسانش دو گیتی شد مُنعم
اساس اختلافات مذاهب	براندازد ز بیخ و بن به عالم ^۳

شاید یکی از مهم‌ترین دلایلی که موجب بروز چنین اتحادی می‌شود، این است که طبق روایات، کینه مردم نسبت به هم از بین می‌رود.^۴

بیان این نکته نیز اهمیت دارد که در برخی روایات عصر ظهور از عبارت «تعظم الامه»^۵ استفاده شده است؛ یعنی امت اسلامی به شکوه و قدرت می‌رسد. شاید عمده‌ترین علت چنین شوکتی، این باشد که مسلمانان متحد می‌شوند؛ چراکه یکی از مهم‌ترین ثمرات اتحاد مسلمین،

۱. «عن علی بن ابی طالب علیه السلام قال: قلت: یا رسول الله! أَمِنَّا آل محمد المهدی ام من غیرنا؟ فقال رسول الله: لا؛

بل مِنَّا یختم الله به الدین کما فتح بنا و به ینقذون من الفتن کما انقذوا من الشرک و بنا یؤلف الله بین قلوبهم بعد عداوه الفتنة اخوانا کما آلف الله قلوبهم بعد عداوه الشرک و بنا یصبحون بعد عداوه الفتنة اخوانا

فی دینهم» (ابن صباغ مالکی، الفصول المهمه فی معرفه الائمه، ج ۲، ص ۱۱۱۷)

۲. «و هذا حدیث حسن عال رواه الحفاظ فی کتیبهم». (همان)

۳. محمدعلی مجاهدی، سیمای مهدی موعود در آئینه شعر فارسی، ص ۱۲۹ و ۱۳۰.

۴. «قَدْ قَامَ قَائِمُنَا وَ لَذَهَبَتِ الشُّحْنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ». (شیخ صدوق، خصال، ج ۲، ص ۶۲۶)

۵. «عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: يَخْرُجُ فِي آخِرِ أُمَّتِي الْمُهْدِيُّ يَسْقِيهِ اللَّهُ الْعَيْثَ وَ تَخْرُجُ الْأَرْضُ نباتها وَ يُعْطَى الْمَالُ صِحَاحًا وَ تَكْثُرُ الْمَأْشِيَةُ وَ تَعْظُمُ الْأُمَّةُ. هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ الْإِسْنَادِ وَ لَمْ يَخْرُجْ جَاءَ». (حاكم

نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۶۰۱)

قوی شدن امت اسلامی است. مقام معظم رهبری علیه السلام، در این باره فرموده است: «اگر مسلمان‌ها متحد باشند، هم‌افزایی می‌کنند و همه قوی می‌شوند»^۱.

فهرست منابع

۱. ابن ابی شیبیه، المصنف فی الأحادیث و الآثار، ریاض، مکتبه الرشد، ۱۴۰۹ ق.
۲. ابن بابویه، محمد بن علی، خصال، قم، جامعه مدرسین، ۱۳۶۲ ق.
۳. _____، کمال‌الدین و تمام النعمه، تهران، اسلامیه، چ ۲، ۱۳۹۵ ق.
۴. ابن حبان، صحیح، بیروت، مؤسسه الرساله، چ ۲، ۱۴۱۴ ق.
۵. ابن حنبل، احمد، مسند، بیروت، مؤسسه الرساله، ۱۴۲۱ ق.
۶. ابن صباغ مالکی، علی بن محمد، الفصول المهمه فی معرفه الائمه، قم، دارالحدیث، ۱۴۲۲ ق.
۷. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، مدظله‌العالی.
۸. حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۱ ق.
۹. سجستانی، ابوداود، سنن ابی داود، بیروت، المکتبه العصریه.
۱۰. سیوطی، جلال‌الدین، الحاوی للفتاوی، بیروت، دارالفکر، ۱۴۲۴ ق.
۱۱. طبرانی، سلیمان بن احمد، المعجم الاوسط، قاهره، دارالحرمین.
۱۲. طبری، محمد بن جریر، دلائل الامامه، قم، بعثت، ۱۴۱۳ ق.
۱۳. طوسی، محمد بن حسن، الغیبه، قم، دارالمعارف الاسلامیه، ۱۴۱۱ ق.
۱۴. فیض کاشانی، ملا محسن، الوافی، اصفهان، کتابخانه امام امیرالمؤمنین علیه السلام، ۱۴۰۶ ق.
۱۵. مجاهدی، محمدعلی، سیمای مهدی موعود در آئینه شعر فارسی، قم، مسجد مقدس جمکران، چ ۲، ۱۳۸۴.
۱۶. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چ ۲، ۱۴۰۳ ق.
۱۷. مفید، محمد بن محمد بن نعمان، الأرشاد، قم، کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ ق.
۱۸. مقدسی شافعی، یوسف بن یحیی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، اردن، مکتبه المنار، چ ۲، ۱۴۱۰ ق.

---

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، مدظله‌العالی، بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مهمانان کنفرانس وحدت اسلامی و جمعی از مسئولان نظام، ۲ آبان ۱۴۰۰.